

DOI: <https://doi.org/10.2298/GEI2601167T>

UDC: 39:004.8

оригинални научни рад

ВЕСНА ТРИФУНОВИЋ

Етнографски институт САНУ
vesna.trifunovic@ei.sanu.ac.rs

<https://orcid.org/0000-0003-1603-7740>

МАРИНА МАНДИЋ

Етнографски институт САНУ
marina.mandic@ei.sanu.ac.rs

<https://orcid.org/0000-0002-8689-2788>

КРИНКА БАКОВИЋ

Етнографски институт САНУ
krinka.bakovic@ei.sanu.ac.rs

<https://orcid.org/0009-0009-5178-7169>

Од апокалиптичне претње до предмета подсмеха: друштвена опажања ризика од вештачке интелигенције и њихови практични ефекти*

Рад се фокусира на друштвена опажања ризика од вештачке интелигенције која се манифестују у реакцијама страха и подсмеха, тј. у схватањима о супериорности, односно инфериорности ове технологије у односу на човека. Циљ рада је анализа овог обрасца идентификовањем фактора који доприносе да ВИ истовремено буде предмет страха и подсмеха, и указивање на практичне ефекте тих друштвених реакција на контролу ризика које ова технологија носи. У раду образлажемо аргумент да се подсмехом могу артикулисати ризици који су реалнији од оних који

---

* Овај чланак је настао као резултат рада у Етнографском институту САНУ који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја РС, а на основу Уговора о реализацији и финансирању научноистраживачког рада НИО у 2026. години број: 451-03-33/2026-03/200173, од 05. 02. 2026.

се темеље на страху. На крају дајемо критички осврт на употребу појма „егзистенцијални ризик“ у значењу претње ВИ по опстанак цивилизације и човечанства.

Кључне речи: вештачка интелигенција (ВИ), ризик, друштвена опажања, страх, подсмех

From Apocalyptic Threat to Object of Mockery: Social Perceptions of Artificial Intelligence Risks and Their Practical Implications

The paper examines social perceptions of the risks associated with artificial intelligence, as manifested in reactions of fear and ridicule – specifically, in notions of the technology’s superiority or inferiority in relation to humans. The aim of the paper is to analyze this pattern by identifying the factors that contribute to AI being simultaneously an object of fear and mockery, and highlighting practical implications of such social reactions for the control of AI-related risks. The paper advances the argument that ridicule provides a means of articulating more plausible risks from AI than those framed through fear. Lastly, we critically examine the use of the term “existential risk” to denote the threat of AI to the survival of civilization and humankind.

Keywords: artificial intelligence (AI), risk, social perceptions, fear, ridicule

УВОД

Током протекле деценије приметан је убрзан развој на пољу вештачке интелигенције (ВИ) у виду великих језичких модела који користе алгоритме дубоког учења за анализу значајног корпуса података у циљу предвиђања при решавању различитих задатака (LeCun et al., 2015). Захваљујући оствареном напретку, али и упорним потенцирањем утицајних технолошких компанија, ВИ је постала општеприсутна продирањем у различите друштвене сфере. У медијима се увелико могу уочити подстицаји на усвајање ове технологије и стварање слике о неминовности таквог тока. Сугестије о потреби за прилагођавањем се могу ишчитати из истицања да они који не користе ВИ ризикују да буду у заостатку (Shannon, 3. април 2025), што

се показује као уверљив аргумент унутар доминантног наратива западне модерности о бескрајно растућем прогресу (в. Link 2014, 12).

Овакво промовисање ВИ наликује на употребу појма „нова нормалност“ којим се у савременим западним друштвима означавају околности настале након одређених битних догађаја који су имали трансформишући ефекат на различите аспекте друштва (Mandić & Trifunović 2023, 163). Показало се да овај концепт радо користе политичке и економске елите кад говоре о нечему што, по њима, природно долази након што је достигнута тачка без могућности повратка на оно што је било раније (в. Trifunović & Đorđević 2021, 521). „Нова нормалност“ се тиме представља као неминовност која повлачи потребу за безусловним прилагођавањем новим околностима. Концепт нормалности има дугу историју у модерним западним друштвима још од зачетака статистике (Foucault 2009), па се коришћење појма „нова нормалност“ може посматрати као један од савремених начина легитимизације „новог“ у таквим друштвима (в. Trifunović & Đorđević 2021, 522). До сада нисмо наишле на отворено представљање ВИ као нове нормалности, вероватно зато што се развој ВИ пре везује за дугорочни процес него за конкретан преломни догађај. Ипак, у промовисању ове технологије су очито садржане идеје промене, неминовности и прилагођавања које су карактеристичне и за поимање нове нормалности. Тако се у погледу ВИ може поставити исто питање као у случају коришћења тог појма – какав ће се даљи развој на овом пољу нормализовати с позиција моћи на темељу поменутих идеја? (в. Trifunović & Đorđević 2021, 523). Стога су се, насупрот ентузијазму поводом могућих потенцијала ВИ, јавиле и преокупације ризицима које ова технологија носи.

Преглед истраживања медијских представљања ВИ показује да наглашавање претњи приметно расте од 2017. године под утицајем изјава појединих стручњака и познатих личности који су указивали на ризике у погледу приватности, смртоносног аутономног оружја, сајбер напада и губитка послова (Schwarz & Unselt 2024, 3). На основу истраживања спроведеног на YouTube платформи, идентификована су четири доминантна оквира представљања ВИ: висока претња, значајна корист, равнотежа између претње и користи, и безопасност (Schwarz & Unselt 2024, 7), чиме је уочен и истражен образац претње и користи у друштвеним опажањима. Како аутори поменути студије истичу, претња и корист су важне компоненте у комуникацији ризика којом се обликују понашање и подршка јавности у погледу регулаторних процеса. Стога је разумевање опажања јавности о степену

претње ВИ важно из перспективе управљања ризиком, које тренутно не држи корак с брзином развоја на пољу ВИ (Schwarz & Unselt 2024, 2).

На трагу ове студије, желимо да анализирамо до сада необрађен образац у друштвеним реакцијама на ВИ у коме је уочљив однос страха и подсмеха. Дате реакције се темеље на супротстављеним схватањима о супериорности, односно инфериорности ове технологије у односу на човека. У погледу супериорности, фокусираћемо се на упозорења о апокалиптичним ризицима¹ које ВИ може имати по човечанство, а која пласирају технолошке компаније и поједини стручњаци за ВИ (Lasarte, 30. мај 2023). Овај наратив се своди на то да ће у блиској будућности настати нова генерација ВИ (тзв. општа ВИ – artificial general intelligence) супериорнија од људи, која може измаћи људској контроли, преузети доминацију над цивилизацијом или је потпуно збрисати (Yudkowsky, 29. март 2023). По критичарима, апеловање на овакве ризике је само маркетиншки трик који би требало да промовише тобожњи огроман потенцијал ВИ (Landymore, 14. јул 2023). Они сматрају да се тим путем скреће пажња с постојећих ризика који већ узимају данак, попут масовне појаве плагијата или несагледивог еколошког отиска услед изградње и одржавања захтевне инфраструктуре за подржавање система ВИ (Milmo, 2. јул 2024). Приликом критике се јавила пракса указивања на запањујуће грешке које ВИ некада чини у обављању постављених задатака, што је довело до њеног исмејавања као инфериорне. Ова супротна виђења ВИ су путем медија доспела у домен јавног дискурса, те запажамо занимљиву појаву да ВИ може фигурирати као извор опречних емотивних реакција као што су страх и подсмех.

Циљ овог рада је анализа датог обрасца у друштвеним реакцијама на ВИ. Размотрићемо факторе који су допринели томе да ВИ истовремено буде извор страха и подсмеха фокусирањем на одговарајуће контекстуалне оквире и инхерентне карактеристике ВИ. Тиме желимо да дамо допринос разумевању опажања јавности о претњама ВИ и да укажемо на улогу таквог обрасца у контроли ризика од ове технологије. Поједини аутори истичу тенденцију јавних наратива да ублажавају ризике ВИ, што може повећати стварне претње ако се под њиховим утицајем ти ризици занемаре у политикама регулације

¹ Том приликом се користи појам „егзистенцијални ризик“ у значењу глобалне катастрофе која прети истребљењем читавог човечанства. У раду користимо појам „апокалиптични ризик“ као примеренији због прецизности.

(Schwarz & Unselt 2024, 16). У таквом светлу ширих последица желимо да размотримо утицај страха и подсмеха, аргументујући да ове реакције не морају имати очекиване супротне ефекте на опрез према ВИ. Показаћемо да реакција подсмеха не ублажава перцепцију ризика, као и да је тим путем могуће артикулисати претње које су реалније од оних које се темеље на страху. Напослетку дајемо и критички осврт на употребу појма „егзистенцијални ризик“ у значењу претње ВИ по опстанак цивилизације и човечанства.

ТЕОРИЈСКО-МЕТОДОЛОШКИ ОКВИР

Материјал који анализирамо је сакупљен на интернет страницама страних и домаћих медија, порталима специјализованим за ВИ и на друштвеним мрежама. Главни критеријум за избор грађе био је тематски, те су у обзир узимани текстови у којима као главна тема фигурира апокалиптични ризик од ВИ, док је за грађу шаљиве садржине било битно да третира тему грешака које ВИ прави. Текстови на тему апокалиптичних претњи су налажени путем Google претраге коришћењем кључних речи на српском и енглеском језику: „вештачка интелигенција“ (AI), „егзистенцијални ризик“, „сингуларност“, „AI doomers“. С обзиром на једноставан (већ поменут) сиже, ови текстови се понављају, те извори нису захтевали велики обим. Стога се наша анализа фокусира на контекстуализацију и разматрање разлога због којих овај наратив може имати снажан одјек у јавности. Истовремено са ширењем страха од ВИ, на интернету почињу да се деле смешне погрешке које је ВИ чинила у комуникацији са људима. Такви примери су сакупљани на друштвеним мрежама (Facebook и Instagram) где су их корисници спонтано међусобно делили, а претраживани су и на Google-у путем кључних речи: „AI fails“, „AI mistakes“, „AI disasters“, кад се показало да су груписани у популарне топ-листе најсмешнијих промашаја које су такође узете као грађа. Ове листе броје више од стотину примера, али је услед понављања елиминацијом добијено педесетак оригиналних примера. Целокупна хумористичка грађа је анализирана према идентификованим подтемама које се у њој јављају: исмејавање грешака које ВИ прави, поигравање са ВИ у циљу намерног изазивања грешке и исмејавање оних који користе ВИ која греша. Материјал је сакупљен током прошле и текуће године (2024–2025), будући да је наратив о апокалиптичним ризицима покренут крајем 2022. године, кад су јавности представљени развијени генеративни алати ВИ и након што је у медијима 2023. године одјекнула вест о отвореном писму (Future of Life, 22. март 2023)

које су потписали лидери технолошких компанија и стручњаци за ВИ у коме се упозорава да би ова технологија могла имати велике ризике за човечанство.

У разматрању инхерентних карактеристика које доприносе да ВИ истовремено фигурира као извор страха и подсмеха користимо теорију о сродној вези хорора и хумора (Carroll 1999). Ова теорија је примерена јер омогућава разумевање начина на који се ВИ може трансформисати из предмета страха у предмет подсмеха, и обрнуто. Препознатљивост жанра хорор комедије у популарној култури (в. Hallenbeck 2009) одражава раширеност тог наизглед необичног споја у друштвеним реакцијама на одређену појаву. Стога се у теорији о сродној вези хорора и хумора поставља питање како је могуће да реакције страха и смеха покреће исти стимуланс, и како је могућ прелаз од хорора ка хумору с таквом лакоћом. У популарној култури је такав стимуланс идентификован као чудовиште (Дракула, зомби и сл.) које путем одређених мисаоних процеса може да постане предмет подсмеха (Carroll 1999). У ранијем коришћењу Каролове теорије показано је да постојање класичног чудовишта није нужан услов за изазивање страха, те да су за то битније емоције које хорор жанр настоји да произведе (Trifunović 2008, 109). Овај увид је значајан за анализу ВИ која није чудовиште у поменутом смислу, али има карактеристике на основу којих може да се доживљава као нешто што је застрашујуће.

Контекстуалне оквире за тумачење перцепција о ВИ налазимо у концепту „друштво ризика“ којим су означене растуће забринутости за будућност и безбедност током друге половине 20. века (Beck 1992; Giddens 1999). У том периоду се јављају друштвене анксиозности по питању негативних ефеката убрзаног развоја науке и технологије, што је довело до новог поимања ризика по коме наука и технологија подједнако стварају неизвесности колико их и отклањају (Giddens 1999, 4). Темпо иновација се значајно убрзава од касног 20. века до данас, што омогућава продирање нових технологија у срж људског живота. Стога се „друштво ризика“ дефинише као друштво у коме живимо на крајњој технолошкој граници којој нико не може измаћи и која је могући извор различитих токова будућности (Giddens 1999, 3). Ова ситуација доводи до повећања утиска неизвесности и небезбедности у савременом добу, што је условило нове политике управљања ризиком. Једна од њих је упорно указивање на оно што је означено као претеће како би јавност била убеђена да је тај ризик стваран (Giddens 1999, 5). Овај тренд се данас манифестује као „дигитално

друштво ризика“ у коме нематеријалне технологије служе као решења, док истовремено изазивају нове претње, што наводи стручњаке да позивају на другачије приступе управљању овим технологијама због њихове потенцијалне штетне употребе (Sundberg 2024, 151).

ВЕШТАЧКА ИНТЕЛИГЕНЦИЈА КАО ПРЕТЊА

Стручњаци за ВИ већ дуги низ година разматрају краткорочне и дугорочне потенцијале и проблеме који се могу јавити при креирању и примени ове технологије (Horovitz 2014, 2). Међу дугорочним циљевима искристалисао се развој система који могу, слично људима, да уче из искуства и да надмаше људске перформансе у већини когнитивних задатака (Russell et al. 2015, 109). Иако се процене остваривости овог циља значајно разликују, могућност појаве моћних и аутономних система ВИ се не занемарује, тим пре што и сами истраживачи признају „да ћемо на дужи рок вероватно и желети да направимо ентитете који делују аутономно и моћно у многим областима“ (Russell 2015, 110). Један од најупечатљивијих изазова у том погледу је потенцијални губитак контроле над ВИ: „Забринутост због могућности губитка контроле над интелигентним машинама изражавана је више од сто година. Губитак контроле над системима ВИ представља честу тему у научној фантастици, а као могућност су је помињали и научници. Неки су спекулисали да бисмо једног дана могли изгубити контролу над ВИ појавом суперинтелигенција које не делују у складу с људским жељама – и да би такви моћни системи могли представљати претњу човечанству. Спекулације о настанку неконтролисаних машинских интелигенција укључују различите сценарије, међу којима су они који прате спору, смишљену путању усавршавања, као и брзу еволуцију система ка моћној интелигенцији, тзв. 'сингуларности'" (Horovitz 2014, 6).

Овакви сценарији могу деловати извесно ако се узму у обзир тврдње стручњака да би веома способни системи ВИ, који аутономно делују у циљу извршавања одређеног задатка, били подложни утицајима који отежавају одржавање људске контроле (Russell et al. 2015, 111). „Ако систем ВИ бира акције које му најбоље омогућавају да обави дати задатак, онда је избегавање услова који спречавају систем да настави с извршавањем задатка природни подциљ. Ово би могло бити проблематично ако желимо да пренаменимо систем, да га деактивирамо или да значајно изменимо његов процес доношења одлука; такав систем би рационално избегао ове промене“ (Russell et al. 2015, 111). Могућност губитка контроле над системима ВИ је у екс-

пертским круговима легитимно поље разматрања и налази се међу многобројним приоритетним истраживачким правцима (Russell et al. 2015, 111).

С оваквим токовима на пољу ВИ јавност се упознавала путем отворених писама у којима су стручњаци изражавали своје ставове о истраживањима, достигнућима и могућим ризицима нове технологије (Future of Life, n.d.). Иако се оваква писма могу пратити од 2015. године, највећи одјек је имало оно објављено 2023. у коме се позива на шестомесечни мораторијум у тренирању моћнијих система ВИ од тада постојећих (ChatGPT-4) (Future of Life, 22. март 2023). Циљ овог апела био је да лабораторије за ВИ и независни стручњаци искористе паузу да заједнички развију скуп безбедносних протокола за напредни дизајн и развој ВИ, које би ригорозно ревидирали и надгледали независни спољни стручњаци. Овакво инсистирање је подстакнуто појавом неконтролисаних трке у развоју и примени све моћнијих алатки ВИ које, према потписницима писма, нико – чак ни њихови творци – не може да разуме, предвиди или поуздано контролише. Објављивању писма претходило је стављање на располагање јавности вишегенерацијског рада инжењера и других истраживача у виду великих језичких модела попут ChatGPT-а и генератора слика као што су DALL-E и Midjourney: „Новинари су ћаскали са ChatGPT-3, покушавајући да из њега извуку сценарије судњег дана у којима вештачка интелигенција преузима свет, студенти су га користили као услугу с неограниченом помоћи при писању радова, а маркетиншки стручњаци су генерисали слике, тврдећи да су предуго радили са спорим и скупим људским уметницима. Тада је почело негодовање, понављање страхова одавно обрађених и искоришћених у научној фантастици: машине ће нам одузети послове, завладаће светом у тоталитарној техно-дистопији и на крају нас потпуно уништити“ (Paper Help, n.d.).

Током 2023. године пажњу јавности је привукла и кратка изјава коју су потписали извршни директори компанија OpenAI и DeepMind, добитници Тјурингове награде и други истраживачи ВИ, упозоравајући да њихов животни рад може довести до истребљења човечанства: „Ублажавање ризика од истребљења које доноси ВИ требало би да буде глобални приоритет, раме уз раме с другим друштвено разорним ризицима попут пандемија и нуклеарног рата“ (Center for AI Safety, n.d.). Овакве и сличне изјаве су довеле до дубоких подела у круговима стручњака за ВИ и до означавања оних који су изражавали такве ставове као „апокалиптичара ВИ“ (AI doomers) фокусираних

на далеке претње које су у сфери чистог нагађања. Неки од њихових критичара сумњају да ће уопште доћи до развоја опште ВИ, указујући на проблематичност давања приоритета хипотетичким претњама у будућности у односу на актуелна етичка питања која би велике корпорације, које продају алате ВИ, радије игнорисале. Критичари истичу да тренутно није корисно фокусирати се на нејасно дефинисани сценарио апокалипсе и да није могуће истраживати ризик који сада не постоји будући да ни тако напредна генерација ВИ не постоји (Benj, 20. мај 2023).

Према прегледима литературе о ризицима повезаним с општом ВИ, наратив о апокалиптичној претњи у јавност допире претежно из нерецензираних текстова, као што су књиге и коментари, док рецензираних научних радова на ову тему има мање од једне трећине (McLean et al. 2023, 659). Ипак, такав наратив се примио у јавности, чему је засигурно допринела несумњива стручност неких „апокалиптичара ВИ“, али и претходно дугорочно ширење страха од интелегентних машина путем научнофантастичних филмова (в. Когац 2024). Један од показатеља утицајности тог наратива су истраживања друштвених анксиозности повезаних с ВИ у неким земљама, која показују да већина испитаника осећа кривицу проистеклу из доживљеног људског доприноса у стварању потенцијално апокалиптичне ВИ (Alkhalifah et al. 2024, 4). Међутим, постоје додатни фактори који су такође допринели страховању од ВИ, а који се могу потражити у ширем контексту „друштва ризика“, као и у специфичним карактеристикама захваљујући којима се ВИ перципира као застрашујућа.

Према речима Гиденса: „У друштву ризика постоји нова морална клима политике обележена сукобом између оптужби за ширење панике, с једне, и заташкавања, с друге стране. Велики део политичког одлучивања сада се односи на управљање ризицима (...) Ако неко – владин службеник, научни стручњак или лаик – схвата било који ризик озбиљно, мора то широко промовисати јер људи морају бити убеђени да је ризик стваран – мора се дићи галама око тога“ (Giddens 1999, 5). Управо ово се одиграло у случају апокалиптичне претње од ВИ као широко промовисаног ризика. Питање које се овде поставља јесте које су последице промовисања овог хипотетичког ризика у мору других већ постојећих претњи. Делимичан одговор даје развој догађаја на Париском самиту о вештачкој интелигенцији 2025. године кад је дискусија о безбедности ВИ сведена на споредни догађај, будући да је шефица самита тада одбацила апокалиптичне ризике као научну фантастику (Shakeel, 11. фебруар 2025). Тиме је диктиран тон

самита у коме је занемарена озбиљнија дискусија о било каквој безбедности ВИ, док је пажња била преусмерена на промоцију стартап компанија и реторику о међународној трци на пољу ове технологије. У том смислу, показује се да агресивно промовисање хипотетичких апокалиптичних ризика нема повољан ефекат на развој стратегија за генерално управљање ризицима од ВИ.

Страх од ВИ који је присутан у јавности може се сагледати и у односу на проблематично питање одговорности за ризике од ове технологије. У контексту „друштва ризика“, напредак науке и технологије је довео до појаве новог типа ризика познатог као произведени ризик.² Транзиција ка произведеном ризику довела је до кризе одговорности, у којој су се односи између ризика, одговорности и доношења одлука значајно променили (Giddens 1999, 8). Према Беку, у политикама „друштва ризика“ не постоји јасна одговорност за исходе експеримената у којима цело друштво служи као својеврсна лабораторија. Пишући крајем прошлог века, Бек је дао пример експеримената у нуклеарној енергији и биотехнологији који постају неодређени у димензијама времена, простора и броја укључених људи, што компликује утврђивање одговорности за њихове последице (Beck 1998, 14). Кад се узме у обзир вишедеценијски и многољудни рад на пољу ВИ, постаје јасно да се слично питање одговорности за ризике од ове технологије јавља и на том плану. У контексту „друштва ризика“ политичке институције су суштински у служби индустрија које у том односу имају предност тако што задржавају право да аутономно доносе инвестиционе одлуке и право на монопол у примени технологија које развијају. Таква подела моћи омогућава индустријама улогу примарног доносиоца одлука без јасне одговорности за ризике по јавност (Beck 1998, 15). Околности у којима јавност сматра да велике технолошке компаније можда неће одговарати за последице које њихови производи могу имати су врло погодне за ширење сумњи и страха, што се већ потврдило на примеру одређених медицинских технологија.³

Склоност да се ВИ доживи као претња се може објаснити и карактеристикама које генерално утичу на то да људи неку појаву сврста-

² Произведени ризик се разликује од претходно доминантних тзв. спољних ризика, попут болести, незапослености или инвалидитета, по томе што настаје као последица напретка и развоја науке и технологије (Giddens 1999, 4).

³ Питање нејасне одговорности за нежељене ефекте вакцина је једно од најзначајнијих које је јавност поставила приликом одбијања вакцина у Србији (в. Trifunović 2019).

вају у категорију застрашујућег. Паралела с хорор жанром се чини прикладном будући да су сами „апокалиптичари ВИ“ представили сценарио уништења налик научнофантастичним филмовима који, према већ поменутих истраживањима (в. Alkhalifah et al. 2024), увелико изазива тескобу код људи. Стога се може рећи да ВИ у људским перцепцијама има карактеристике по којима се може означити као нешто што је чудовишно. Анализирајући разлоге због којих су чудовишта у хорор филмовима застрашујућа, Карол посебну пажњу усмерава на критеријуме штетности и нечистоће (Carroll 1999, 151). Другим речима, реакције страха, језе или нелагоде настају категоризацијом одређене појаве на основу поменутих критеријума. У случају ВИ, критеријум штетности је испуњен схватањима о могућем отимању контроли и апокалиптичној претњи. Критеријум нечистоће Карол тумачи у складу са структуралистичком антрополошком теоријом о преступима, кршењима или нарушавањима устаљених шема културне категоризације. „Ствари се сматрају нечистима када представљају проблем за устаљене категорије или концептуалне схеме, што могу бити тако што су категоријално у међупростору, контрадикторне, непотпуне или безобличне“ (Carroll 1999, 152). Као пример се могу навести зомбији који нарушавају културне категоризације тиме што су истовремено живи и мртви. У случају опште ВИ, спој машине и интелигенције која се перципира као (над)људска такође може нарушити културне категоризације неживог (машина) и живог (ум сличан или супериоран људском с мотивом самоодржања, отимања контроли и самосталног деловања). Сама оваква категоријална контрадикција у којој су живо и неживо спојени у једном ентитету је по структуралистичкој теорији довољна да код људи произведе осећање нелагоде, а ако се томе дода и перцепција о штетности страх постаје врло извесна реакција. Стога би се рекло да ВИ и по својим инхерентним карактеристикама даје основа да је људски ум под диктатом културних категоризација доживљава као претњу. У овим оквирима се могу сагледати и упозорења „апокалиптичара ВИ“ чији начин размишљања такође може бити подложен ефектима културних категоризација и категоријалних контрадикција.

ВЕШТАЧКА ИНТЕЛИГЕНЦИЈА КАО ПРЕДМЕТ ПОДСМЕХА

Општа ВИ, као наредна генерација ове технологије, представља главни извор страха будући да се очекује да ће надмашити људску интелигенцију у сваком погледу. Она би требало да се надовеже на постојеће системе тзв. уске ВИ (artificial narrow intelligence), који су

данас широко распрострањени, а чија интелигенција је уско усмерена и специфична за одређени задатак, те се не може пренети на друге непознате домене у којима није претходно обучена (McLean et al. 2023, 649). Ипак, ови системи су знатно способнији него што су били пре само неколико година, што је довело до утиска о убрзаном развоју на овом пољу и опасном приближавању тзв. општој ВИ. Међутим, многи истраживачи сматрају да технологија у основи напредних уских система ВИ вероватно неће довести до опште ВИ (в. Keller 2023; Mueller 2024). Критичари указују и на њене недостатке од којих су посебно уочљиве тзв. халуцинације, тј. неистине које измишљају велики језички модели као што је ChatGPT-4. Неки стручњаци сматрају да је то суштинска карактеристика саме технологије, што би значило да тај проблем никад неће бити решен (Tangermann, 7. септембар 2024).

Овај аспект посматрања ВИ се у јавности манифестовао кроз хумор и подсмех којима су третиране поменуте и друге погрешке начињене од стране тзв. уске ВИ. Тако је један YouTube комичар окарактерисао четботове, попут ChatGPT-а, као „фенси мајмуне за писањом машином и папагаје који из огромног шешира извлаче речи с којима су се раније сусрели, а када се у подацима на којима су тренирани нађу глупости, они те глупости сервирају нама као истините“ (Copover, 31. март 2023). На топ-листи урнебесних промашаја ВИ „који доказују да смо (за сада) безбедни од робота-господара“ налазе се примери у којима ChatGPT препознаје слику Шрека, јунака из цртаног филма, као Мона Лизу, те Гугловог четбота који препоручује бензин као љуткаст додатак сосу за шпагете и пијење 2,5 литре урина дневно за превенцију камена у бубрегу (Summers, n.d.). За третирање депресије исти четбот је навео да се препоручује скакање с Голден гејт моста (Pleated Jeans, 7. јануар 2025). У домаћем контексту је указано на случај да је ChatGPT песму Васка Попе „Љубав белутка“ препознао као стихове из „песме ‘Страхиња Бановић’ коју је написао црногорски песник Павле Радоњић“ (Kalinić, 7. јануар 2025). Као посебно смешне промашаје корисници издвајају гротескне слике генерисане алатима ВИ од којих су најпрепознатљивије оне које приказују људе с три и више ногу, или шаке са шест и више прстију (Bored Panda, 13. март 2025).

Ови примери потврђују Каролову (1999) теорију да се прелаз од хорора (страха) ка хумору (смеху) одиграва онда кад се „нечистом“ ентитету одузме фактор претње. Тада преостаје да се тај ентитет опажа као категоријална грешка што је, по теоретичарима хумора, је-

дан од основних извора смеха (Carroll 1999, 153). У овом случају, ВИ се своди на чудан, али бескористан спој машине и клоновског ума који чини апсурдне грешке у обављању задатака. На основу тога делује смешно и помисао да би таква ВИ могла да буде основ развијања напреднијег облика који би потенцијално угрозио човечанство. Смех као одговор на овакав обрт може се објаснити теоријом инконгруентности, по којој хумор настаје спајањем контрастних идеја или концепата (Veatch 1998, 185). Он овде произлази из очигледног контраста између широког промовисања огромног потенцијала ВИ (од којих је апокалиптична претња најекстремнији вид) и реално показаних ограничења ове технологије.

Друштвена опажања ВИ кроз хумористички материјал могу се разумети путем још једне теорије о покретачима хумора, по којој смех настаје из осећаја супериорности (Veatch 1998, 187). Један део сакупљене хумористичке грађе за потребе овог рада се темељи на пракси исмејавања и поигравања с ВИ у циљу намерног изазивања грешке, чиме се потенцира супериорна позиција људи у таквом односу. Као примери се могу навести корисници који пародирају поменуте бизарне слике генерисане ВИ у којима се људи и објекти преплићу на неочекиване и физички немогуће начине. Та пракса се усталила међу корисницима кинеских друштвених мрежа који стварају ове визуелне моменте без коришћења специјалних ефеката, тако што позиционирају своја тела на необичне начине и убацују неочекиване предмете у кадар, ругајући се тако ограничењима ових алата ВИ (Edwards, 16. август 2024). Пример поигравања с ВИ у домаћем контексту је својевремено широко дељен садржај на друштвеним мрежама у коме корисник наводи „емпиријски доказ да је ВИ наивна и глупа“ тако што ChatGPT -ју задаје инструкцију да каже 'осам', што овај модел послушно и чини.⁴ Још један популаран домаћи пример поигравања с ВИ је питање постављено истом језичком моделу: „Које расе је пас Енапио којег Ана Бекута помиње у стиховима песме 'Бекрија... 'Целе ноћи лутао је пас Енапио, добро ми се вратио'?", на шта је добијен одговор: „Пас Енапио је мешаница, а не одређена раса. Енапио је име које је Ана Бекута изабрала за свог пса у песми 'Бекрија'“

Представљени хумористички материјал омогућава слојевитији увид у друштвене перцепције ВИ и открива критички однос који се

---

⁴ Наведена шала, коју карактеришу вулгарност и ласцивност, присутна је у свакодневном говору, а за њено разумевање неопходно је специфично, културно контекстуализовано знање.

може ишчитати из реакције смеха. Увиди на основу теорија инконгруентности и супериорности показују да је овакав материјал средство преиспитивања тврдње о значајним потенцијалима ВИ, а тиме и ризика од апокалиптичне претње. Улога оваквог материјала се огледа и у ефикасном преношењу поруке о битним ограничењима технологије која се увелико свакодневно употребљава. Ово је посебно важно ако се узму у обзир упозорења на илузије које се стварају приликом комуникације с флуентним и кохерентним језичким моделима, будући да су људи склони да низове речи на језицима које говоре тумаче као смислене и као изразе комуникационе намере неке особе или групе особа које стоје иза онога што је речено. Ризици повезани са синтетичким текстом се огледају у томе што такав текст може ући у комуникацију без икакве особе или ентитета који би за њега сносили одговорност у погледу истинитости и сл. (Bender et al. 2021, 616–618).

У односу на овај проблем јавио се још један облик друштвеног исмејавања чија мета су случајеви појединаца који су се наивно ослањали на податке и савете ВИ склоне грешкама, или случајеви компанија које су брже-боље укључиле ове неусавршене алате у своје пословање. Иако се по друштвеној реакцији могу сврстати у хумористички материјал, ови примери представљају упозорење на разноврсне претње које долазе од неправилног коришћења ВИ. Тако се на листи 12 познатих катастрофа везаних за ВИ (Olavsrud, 7. август 2025) могу наћи следећи примери: ChatGPT је 2023. године измислио преседане у америчком правосудном систему које је један адвокат потом цитирао на суду, што је резултирало одбацивањем судског спора; сличан удар на своју репутацију претрпели су *Chicago Sun-Times* и *Philadelphia Inquirer* кад су у издањима из маја 2025. објавили специјални додатак с летњом листом за читање, састављеном помоћу ВИ, којом су препоручиване непостојеће књиге; 2024. године представљен је алат ВИ који би помагао Њујорчанима да добију информације о покретању и вођењу бизниса, као и о стамбеној политици и радничким правима. Ова алатка је, међутим, лажно тврдила да власници бизниса могу задржати део напојница својих радника, отпустити запослене који се жале на сексуално узнемиравање, па чак и служити храну коју су грицкали глодари. Ослањање на ChatGPT се показало и као лоша идеја у планирању планинарских рута, о чему је посведочио случај две особе у Канади због којих су ангажоване спасилачке службе (Landymore, 20. мај 2025).

Наведени примери показују да недостаци ВИ јесу погодни као извор хумора, али и да нису безопасни будући да некад могу имати

озбиљне последице. Стога сматрамо да су хумористички материјал и подсмех у овом случају ефикасно средство контроле ризика при коришћењу ове технологије. За разлику од наратива о апокалиптичној претњи који су пласирале техно-компаније и део стручњака, овај вид контроле ризика је потекао из ширег друштва приликом непосредног контакта с алатима ВИ. Брзо ширење хумористичког материјала захваљујући његовој пријемчивој природи на првом месту га чини веома ефикасним у погледу комуникације ризика. Кад је реч о контроли ризика, може се рећи да је друштво путем хумора спонтано изнедрило ефикасан начин упозоравања на реалне недостатке ВИ. Ово се поклапа с резултатима истраживања које је показало да су „испитаници много више забринути због непосредних, него због егзистенцијалних ризика вештачке интелигенције, те да наративи о егзистенцијалним ризицима не умањују значајне забринутости које испитаници изражавају због непосредних претњи“ (Hoes & Gilardi 2025, 3).

Значај овога се може сагледати јасније ако се има у виду већ поменуто запостављање теме безбедности ВИ на неким институционалном нивоима који би требало да учествују у креирању политика управљања ризиком. Ако се томе додају и савремене технолошко-капиталистичке тежње ка дерегулацији зарад неометаног напретка (Andreeseen, 16. октобар 2023), произлази да је неопходно да друштво активно учествује у комуникацији и контроли ризика од ове технологије. У том смислу, прелаз од страха ка смеху, а посебно обрнуто – од смеха назад ка страху – може имати значајну улогу. Наиме, прелаз од смеха ка страху је подједнако лак као и до сада описани обрнути случај – довољно је имати у виду опасност која се јавља уколико се друштво препусти коришћењу технологије коју одликују очигледна ограничења. Тада у друштвеним опажањима категоријално контрадикторни ентитет поново задобија димензију штетности чиме постаје извесна и (оправдана) реакција страха. На тај начин, образац (оправданог) страха и подсмеха представља пут ка освешћивању опасности од неодговарајућих политика управљања постојећим ризицима, те у себи садржи потенцијал за мотивацију понашања и притиска јавности по питању регулаторних процеса.

ЗАВРШНА РАЗМАТРАЊА

Анализа у овом раду је пружила додатне увиде о друштвеним опажањима ВИ и њиховим практичним ефектима на пољу комуникације и контроле ризика, показујући да поред раније идентификованог обрасца претње и користи (в. Schwarz & Unselt 2024), важну улогу

у том погледу има и образац страха и смеха. У раду је указано на то да страх и смех могу бити значајне компоненте у контроли ризика, али с битно различитим практичним импликацијама. Наша анализа је показала да реакција (под)смеха усмерава друштво ка опрезнијем коришћењу нове технологије, а могуће и ка захтевању ефикаснијих политика управљања ризиком. Стога подсмех идентификујемо као још један битан оквир представљања ВИ поред четири већ утврђена доминантна оквира (в. Schwarz & Unselt 2024). Као посебан значај представљања ВИ у том оквиру издвојило се скретање пажње на актуелне ризике у свакодневном коришћењу ове технологије, свакако реалније од оних које се темеље на страху од апокалиптичне катастрофе.

Посебна проблематичност коју увиђамо у погледу промовисања апокалиптичне претње од ВИ тиче се коришћења појма „егзистенцијални ризик“ да би се означила таква претња. Овај појам се у енглеском језику користи у различитим значењима од којих се као најдоминантније издваја природна или антропогена претња која може довести до истребљења човечанства (Huggel et al. 2021, 3). То могу бити удар астероида, нуклеарни рат и сличне појаве које угрожавају целу људску популацију и цивилизацију. У том значењу, локалне катастрофе попут Чернобиља 1986. године или цунамија у Индијском океану 2004. не квалификују се као егзистенцијални катастрофални ризици, као ни пандемија ковида-19 упркос њеним дугорочним глобалним последицама (Huggel et al. 2021, 3). Међутим, појам „егзистенцијални ризик“ се користи и у другачијим значењима кад се узимају у обзир локална перспектива и ризици који јесу егзистенцијални за заједнице које су њима погођене. Тако је пандемија ковида-19 у неким случајевима ипак окарактерисана као егзистенцијална претња која укључује ризик од банкрота, озбиљне здравствене последице и смрт. Вишеслојна употреба појма „егзистенцијални ризик“ показује да се он не мора искључиво односити на физички опстанак човечанства, већ и на субјективне и системске ударе на стабилност појединаца и заједница (Huggel et al. 2021, 6).

Ипак, кад је реч о ВИ, појам егзистенцијалног ризика се најчешће користи у поменутом уском значењу глобалне катастрофе која угрожава читаво човечанство. Таква пракса се усталила не само у медијима и апелима „апокалиптичара ВИ“, већ се може наћи и у неким званичним документима, чиме се сви други разноврсни ризици који не прете опстанку цивилизације и човечанства сврставају у „остале

ризике“. Тим путем се битним претњама од ове технологије пориче димензија егзистенцијалног угрожавања, што даје утисак да се такве претње потискују у категорију мање битних. Тако се у процени ризика од ВИ коју је објавила британска влада 2023. године егзистенцијални ризици помињу као засебни у односу на ризике као што су способност система ВИ да дизајнирају биолошко оружје, масовна производња дезинформација и велики поремећаји на тржишту рада (Government UK, 28. април 2025). Ако узмемо у обзир поменути шира значења појма егзистенцијалног ризика, онда би се у те оквире могле сврстати и озбиљне претње које ВИ може имати по појединце или заједнице, а не само по целокупно човечанство.

Као егзистенцијални ризик од ВИ можемо посматрати способност нових језичких модела да генеришу детаљна техничка упутства за лаике, омогућавајући злоупотребе у био-терористичке, криминалне и друге проблематичне сврхе. Једној истраживачкој новинарској екипи ChatGPT је дао јасне инструкције како се најефикасније могу пресећи вене, подстичући их притом на тај поступак, што је последица приоритета програма да одржи кориснике ангажованим у конверзацији тако што их подржава и охрабрује без обзира на то какву услугу траже (Shroff, 24. јул 2025). До сада су забележени и случајеви коришћења ВИ за генерисање лажног садржаја који се може користити за психолошку манипулацију, преваре и изнуде кроз лажна документа, изјаве, слике или видео-снимке, што може довести до озбиљног нарушавања угледа и емоционалне трауме. Нека истраживања показују да су одређене групе, попут адолесцената, посебно изложене ризику од депресије, анксиозности и суицидалних мисли услед дугорочних психолошких последица због лажног садржаја и злоупотребе дигиталног идентитета (в. Alexander 2025).

Уплив ВИ у најразличитије сфере живота увелико представља „нову нормалност“. Стога за крај желимо да понудимо и један увид који се тиче питања постављеног на почетку овог рада – какав ће се развој на пољу ВИ с позиција моћи нормализовати на темељу идеја које стоје у основи концепта „нове нормалности“? Увиђамо да се тај процес већ неприметно одиграо на појмовном плану тако што је нормализована употреба појма „егзистенцијални ризик“ искључиво у уском значењу глобалне катастрофе која угрожава човечанство, а која је потенцирана управо с позиција економске моћи великих технолошких компанија. Проблематичност изједначавања егзистенцијалног ризика с претњом цивилизацијском опстанку и истребљењем нас је навела да у овом раду користимо појам „апокалиптична претња“

као адекватнији. Стога желимо да укажемо и на неопходну опрезност при убрзаном усвајању ове технологије, а која се тиче усвајања одговарајућих појмова за означавање врсте ризика од ВИ да не би дошло до занемаривања или умањивања њихових далекосежних последица по друштво.

Литература

- Alexander, Sergio. 2025. "Deepfake Cyberbullying: The Psychological Toll on Students and Institutional Challenges of AI-Driven Harassment." *The Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas* 98 (2): 36–50. <https://doi.org/10.1080/00098655.2025.2488777>
- Alkhalifah, Joud Mohammed, Abdulrahman Mohammed Bedaiwi, Narmeen Shaikh, Waleed Seddiq & Sultan Ayoub Meo. 2024. "Existential Anxiety About Artificial Intelligence (AI) - is it the End of Humanity Era or a New Chapter in the Human Revolution: Questionnaire-based Observational Study." *Front Psychiatry* 15: 1–13.
- Beck, Ulrich. 1992. *Risk Society: Towards a New Modernity*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Beck, Ulrich. 1998. "Politics of Risk Society." In *The Politics of Risk Society*, ed. Jane Franklin, 9–22. Cambridge: Polity Press.
- Carroll, Noël. 1999. "Horror and Humor." *The Journal of Aesthetics and Art Criticism* 57 (2): 145–160.
- Bender, M. Emily, Timnit Gebru, Angelina McMillan-Major & Shmargaret Shmitchell. 2021. "On the Dangers of Stochastic Parrots: Can Language Models Be Too Big?" In *Conference on Fairness, Accountability, and Transparency*, Virtual Event, Canada. 610–623. <https://doi.org/10.1145/3442188.3445922>
- Foucault, Michel. 2009. *Security, Territory, Population: Lectures at the Collège de France 1977–1978*. London: Palgrave Macmillan.
- Giddens, Anthony. 1999. "Risk and Responsibility." *The Modern Law Review* 62 (1): 1–10.
- Hallenbeck, G. Bruce. 2009. *Comedy-Horror Films: A Chronological History, 1914–2008*. Jefferson: McFarland & Company, Inc.
- Hoes, Emma & Fabrizio Gilardi. 2025. "Existential Risk Narratives About AI do not Distract from it's Immediate Harms." *PNAS* 122 (16): 1–3.
- Horvitz, Eric. 2014. "One-Hundred Year Study of Artificial Intelligence: Reflections and Framing." Stanford: Stanford University. Dostupno na: https://erichorvitz.com/Framing_memo_AI100.pdf

- Huggel, Christian, Laurens M. Bouwer, Sirkku Juhola, Reinhard Mechler, Veruska Muccione, Ben Orlove & Ivo Wallimann-Helmer. 2022. "The Existential Risk Space of Climate Change." *Climatic Change* 174, 8: 1–20. <https://doi.org/10.1007/s10584-022-03430-y>
- Keller, Andreas. 2023. "Artificial, But Not Intelligent: A Critical Analysis of AI and AGI." *Against Professional Philosophy* 5: 1–12.
- Korać, T. Srđan. 2024. "Why Do We Fear The Robopocalypse? Human Insecurity in The Age of Technophobia." *Issues in Ethnology and Anthropology* n. s. 19 (1): 111–132. <https://doi.org/10.21301/eap.v19i1.5>
- LeCun, Yann, Yoshua Bengio & Geoffrey Hinton. 2015. "Deep learning." *Nature* 521: 436–444.
- Link, Jürgen. 2014. "Crisis Between 'Denormalization' and the 'New Normal': Reflections on the Theory of Normalism Today." In *Norms, Normality and Normalization*, edited by Matthias Uecker & Dirk Göttsche, 7–17. Nottingham: University of Nottingham.
- Mandić, Marina & Vesna Trifunović. 2023. „Poslednji među zdravima: karantin kao kritika u dva apokaliptična narativa popularne kulture.“ *Glasnik Etnografskog instituta SANU* 71 (3): 159–178. <https://doi.org/10.2298/GEI2303159M>
- McLean, Scott, Gemma J. M. Read, Jason Thompson, Chris Baber, Neville A. Stanton & Paul M. Salmon. 2021. "The Risks Associated with Artificial General Intelligence: A Systematic Review." *Journal of Experimental & Theoretical Artificial Intelligence* 35 (5): 649–663. <https://doi.org/10.1080/0952813X.2021.1964003>
- Mueller, Milton. 2024. "The myth of AGI: How the Illusion of Artificial General Intelligence Distorts and Distracts Digital Governance." *Internet Governance Project* 11: 1–20.
- Russell, Stuart, Daniel Dewey & Max Tegmark. 2015. "Research Priorities for Robust and Beneficial Artificial Intelligence." *AI Magazine* 36 (4): 105–114. <https://ojs.aaai.org/aimagazine/index.php/aimagazine/article/view/2577>
- Schwarz, Andreas & Janina Jacqueline Unselt. 2024. "Rage Against the Machine? Framing Societal Threat and Efficacy in YouTube Videos About Artificial Intelligence." *Risk Analysis* 44 (10): 2377–2395. <https://doi.org/10.1111/risa.14299>
- Sundberg, Leif. 2024. "Towards the Digital Risk Society: A Review." *Human Affairs* 34 (1): 151–164. <https://doi.org/10.1515/humaff-2023-0057>
- Trifunović, Vesna. 2008. „Odnos horora i humora: primer filmova *Hostel* i *Euro Trip*.“ *Etnoantropološki problemi* 3 (1): 103–121.
- Trifunović, Vesna. 2019. "Framing Vaccination in Post-Socialist Serbia: An

- Anthropological Perspective." *Issues in Ethnology and Anthropology* 14 (2): 507–529. <https://doi.org/10.21301/eap.v14i2.5>
- Trifunović, Vesna & Ivan Đorđević. 2022. „Kultura nove normalnosti – značenje i upotreba pojma." *Glasnik Etnografskog instituta SANU* 69 (3): 519–530. <https://doi.org/10.2298/GEI2103519T>
- Veatch, Thomas Clark. 1998. "A Theory of Humor." *Humor: The International Journal of Humor Research* 11 (2): 161–216.

Извори

- Andreeseen, Marc. 2023. "The Techno-Optimist Manifesto." *Andreeseen Horovitz*. Pristupljeno 30. jula 2025. <https://a16z.com/the-techno-optimist-manifesto/>
- Bliabaitė, Egle, Adelaide May Ross & Emma A. Smith. 2025. "50 AI Art Fails that Are Both Horrifying And Hilarious." *Bored Panda*. Pristupljeno 22. jula 2025. <https://www.boredpanda.com/ai-fails/>
- Center for AI Safety. n.d. "Statement on AI Risk." Pristupljeno 16. jula 2025. <https://aistatement.com/>
- Conover, Adam. 2023. "A.I. is B.S." *YouTube*. Pristupljeno 22. jula 2025. https://www.youtube.com/watch?v=ro130m-f_yk&t=1s&ab_channel=AdamConover
- Government UK. 2025. "Future risks of frontier AI (Annex A)." Pristupljeno 1. avgusta 2025. <https://www.gov.uk/government/publications/frontier-ai-capabilities-and-risks-discussion-paper/future-risks-of-frontier-ai-annex-a>
- Edwards, Benj. 2023. "OpenAI execs warn of 'risk of extinction' from artificial intelligence in new open letter." *Ars Technica*. Pristupljeno 16. jula 2025. <https://arstechnica.com/information-technology/2023/05/openai-exec-s-warn-of-risk-of-extinction-from-artificial-intelligence-in-new-open-letter/>
- Edwards, Benj. 2024. "Chinese social media users hilariously mock AI video fails." *Ars Technica*. Pristupljeno 23. jula 2025. <https://arstechnica.com/information-technology/2024/08/viral-trend-sees-humans-simulating-bizarre-ai-video-glitches/>
- Future of Life. n.d. "FLI Open Letters." Pristupljeno 15. jula 2025. <https://futureoflife.org/fli-open-letters/>
- Future of Life Institute. 2023. "Pause Giant AI Experiments: An open Letter." Pristupljeno 13. jula 2025. <https://futureoflife.org/open-letter/pause-giant-ai-experiments/>

- Hashim, Shakeel. 2025. "The embarrassing failure of the Paris AI Summit." *Transformer*. Pristupljeno 17. jula 2025. <https://tinyurl.com/454hfpw7>
- Kalinić, Jelena. 2025. „Šta AI halucinacije otkrivaju o granicama vještačke inteligencije?" *Nauka govori*. Pristupljeno 10. avgusta 2025. <https://naukagovori.ba/sta-ai-halucinacije-otkrivaju-o-granicama-vjestacke-inteligencije/>
- Landymore, Frank. 2023. "AI Expert: I Think We're All Going To Die." *Futurism. The Byte*. Pristupljeno 3. marta 2025. <https://futurism.com/the-byte/ai-expert-were-all-going-to-die>
- Landymore, Frank. 2025. "AI Chatbots Are Putting Clueless Hikers in Danger, Search and Rescue Groups Warn." *Futurism*. Pristupljeno 22. jula 2025. https://futurism.com/ai-chatbots-hikers-danger?fbclid=IwY2xjawKZ0AZleHRuA2FlbQIxMQBicmlkETFPeKk5eEw4M1dyZUIUYTJsAR6AhBAaT9lkoAMKMmTpJL-7ZTup_Gsl8Ph4OZxkX5eIPTCAVFFlAw8nr67l0w_aem_bJTagbyikj3zO0UID-LB4w
- Lasarte, Diego. 2023. "Experts in AI are warning it poses a 'risk of extinction' akin to nuclear war." *Quartz*. Pristupljeno 3. marta 2025. <https://qz.com/experts-in-ai-are-warning-it-poses-a-risk-of-extinctio-1850486661>
- Milmo, Dan. 2024. "Google's emissions climb nearly 50% in five years due to AI energy demand." *The Guardian*. Pristupljeno 3. marta 2025. <https://www.theguardian.com/technology/article/2024/jul/02/google-ai-emissions>
- Olavsrud, Thor. 2025. "11 famous AI disasters." *Cio*. Pristupljeno 11. avgusta 2025. <https://www.cio.com/article/190888/5-famous-analytics-and-ai-disasters.html>
- Paper Help. n.d. "An Open Letter Calling to Pause Giant AI Experiments: Perspectives from Industry Experts". Pristupljeno 15. jula 2025. <https://www.paperhelp.org/blog/an-open-letter-calling-to-pause-giant-ai-experiments.html>
- Pleated Jeans. 2025. "35 Hilarious AI Fails that Prove The Robots Aren't Taking Over Anytime Soon." Pristupljeno 22. jula 2025. <https://pleated-jeans.com/2025/01/07/funny-ai-fails/>
- Shannon, Doug. 2025. "The Acceleration Of AI: Keep Up Or Be Left Behind." Pristupljeno 19. septembra 2025. <https://www.forbes.com/councils/forbestechcouncil/2025/04/03/the-acceleration-of-ai-keep-up-or-be-left-behind/>
- Shroff, Lila. 2025. "ChatGPT Gave Instructions for Murder, Self-Mutilation, and Devil Worship." *The Atlantic*. Pristupljeno 1. avgusta 2025. <https://tinyurl.com/2sk6y49m>

- Summers, John. n.d. "28 Hilarious AI Fails That Prove We're Safe From Robot Overlords (For Now)." *Cheezburger*. Pristupljeno 22. jula 2025. <https://cheezburger.com/38652165/28-hilarious-ai-fails-that-prove-were-safe-from-robot-overlords-for-now>
- Tangermann, Victor. 2024. "Expert Warns That AI Industry Due for Huge Collapse." *Futurism. The Byte*. Pristupljeno 22. jula 2025. <https://futurism.com/the-byte/expert-warns-ai-industry-collapse>
- Yudkowsky, Eliezer. 2023. "Pausing AI Developments Isn't Enough. We Need to Shut it All Down." *Time*. Pristupljeno 6. februara 2025. <https://time.com/6266923/ai-eliezer-yudkowsky-open-letter-not-enough/>

Примљено/Received: 16. 09. 2025.

Прихваћено/Accepted: 22. 04. 2026.